

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Nowelizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

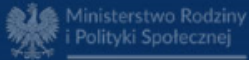
Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Polityki Demograficznej

Warszawa 19 i 21 grudnia 2022 r.

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Uchwalenie ustawy

Ustawa i zmianie ustawy o wspieraniu rodziny
i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw

(Dz.U. z 2022 r. poz.2140).

Uchwalona w dniu 7 października 2022 r.

Podpisana przez Prezydenta RP w dniu

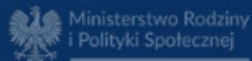
13 października 2022 r.

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Postępy w deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Wzrost wskaźnika deinstytucjonalizacji z **73,9%** w roku 2012 do **78%** w roku 2021

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Spadek odsetka dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do populacji dzieci w przedziale do 18 roku życia

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

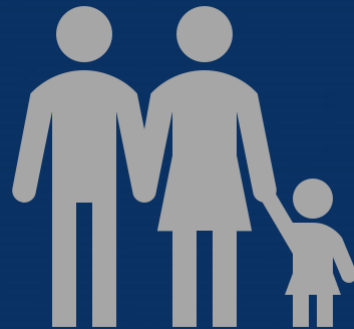
W 2021r. osiągnął on poziom **0,88%** W dwóch
pierwszych latach obowiązywania ustawy nastąpiło
zatrzymanie wskaźnika na poziomie **0,99%**

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Spadek o 7,2% liczby dzieci w pieczy zastępczej

W 2012 r. w pieczy zastępczej umieszczonych było **78 607**

w roku 2021 było **72 941**

5 666 dzieci mniej w pieczy zastępczej.

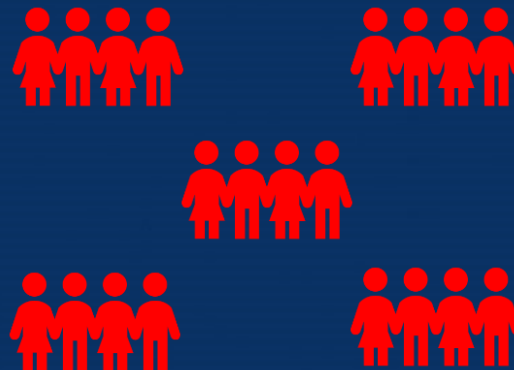

4 240 dzieci mniej w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

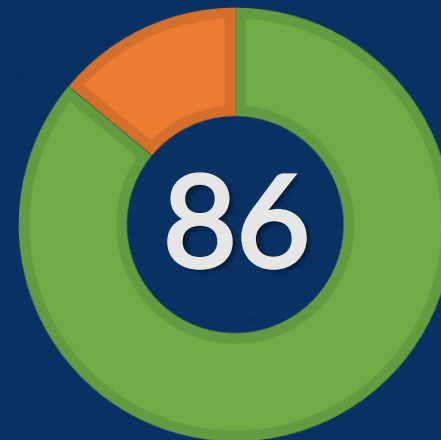

Spadek przeciętnej liczby dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych

Przeciętna liczba wychowanków w placówkach opiekuńczo-wychowawczych z **25** w roku 2012 zmniejszyła się w roku 2021 do **13**

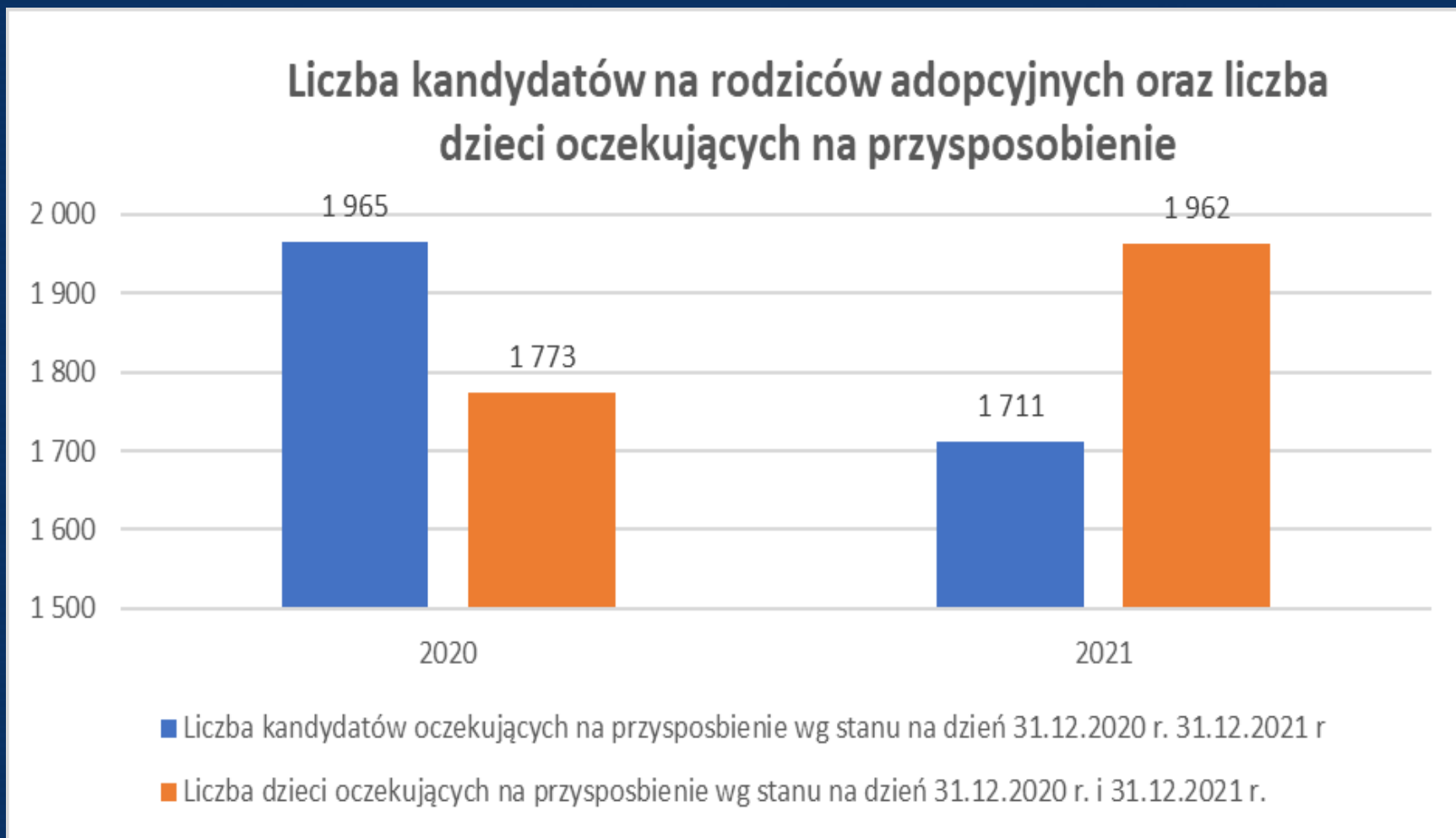
Według danych na dzień 1 stycznia 2022 ponad **86%** placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego osiągnęło wymagany przepisami standard **14** - osobowy.

Przysposobienie – dane statystyczne

Źródło: na podstawie sprawozdawczości Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej

Przysposobienie według liczby dzieci w latach 2011–2021

Źródło: na podstawie sprawozdawczości Ministerstwa Sprawiedliwości

Lata	Liczba przysposobionych dzieci		
	Ogółem orzeczone	w tym	
		przez osoby zamieszkałe za granicą	blankietowe
2011	3 315	296	751
2012	3 486	274	790
2013	3 537	312	766
2014	3 492	294	774
2015	3 361	279	719
2016	3 265	286	582
2017	2 866	137	490
2018	2 661	36	482
2019	2 715	22	365
2020	2 198	9	349
2021	2 710	7	415

Główne cele nowelizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

- ✓ Zwiększenie liczby rodzin zastępczych
- ✓ Przyspieszenia tempa deinstytucjonalizacji
- ✓ Polepszenie sytuacji pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej
- ✓ Zmiany procedur adopcyjnych
- ✓ Zwiększenie adopcji dzieci starszych

Zwiększenie liczby rodzin zastępczych

Podniesienie wysokości wynagrodzeń dla rodzin zastępczych

Wprowadzenie elementów derejonizacji rodzinnej pieczy zastępczej

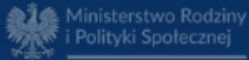

Celem tych przepisów jest zwiększenie **konkurencyjności rodzin zastępczych** oraz **wprowadzenie elementu derejonizacji** pieczy zastępczej. Obecnie to organizator rodzinnej pieczy zastępczej właściwy ze względu na miejsce zamieszkania kandydatów na rodzinę zastępczą i osobę prowadzącą rodzinny dom dziecka decyduje *de facto* o utworzeniu nowej rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka.

Podniesienie wysokości wynagrodzenia dla rodzin zastępczych

✓ Wynagrodzenie rodziny zastępczej zawodowej i prowadzącego rodzinny dom dziecka nie niższe niż kwota **4 100** zł miesięcznie (obecnie **2 168,76** zł)

✓ Wynagrodzenie rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego nie niższe niż kwota **5 084** zł miesięcznie (obecnie **2 819,39** zł)

Wynagrodzenia będą waloryzowane według **wskaźnika inflacji**, a nie jak obecnie średniorocznym wskaźnikiem wzrostu wynagrodzeń.

Wprowadzenie elementów derejonizacji rodzinnnej pieczy zastępczej

Wstępna kwalifikacja będzie mogła być przeprowadzona przez innego organizatora rodzinnej pieczy zastępczej niż organizator właściwy ze względu na miejsce zamieszkania kandydata, jeśli organizator rodzinnej pieczy zastępczej właściwy ze względu na miejsce zamieszkania kandydata:

- ✓ nie przeprowadził w terminie **miesiąca** od złożenia przez kandydata wniosku, wstępnej kwalifikacji
- ✓ wyraził zgodę na przeprowadzenie wstępnej kwalifikacji przez innego organizatora pieczy zastępczej
- ✓ negatywnie wstępnie zakwalifikował danego kandydata

Organizator inny niż właściwy ze względu na miejsce zamieszkania kandydata nie może przeprowadzić wstępnej kwalifikacji jeżeli od dnia wydania wstępnej kwalifikacji negatywnej minęło więcej niż **2 lata**.

Wprowadzenie elementów derejonizacji rodzinnej pieczy zastępczej

Wstępna kwalifikacja kandydata (ważność **2 lata**) wydawana jest w formie pisemnej. W przypadku negatywnej- możliwość złożenia odwołania.

Szkolenie w terminie **3 miesięcy** od dnia złożenia wniosku do organizatora, który wstępnie pozytywnie zakwalifikował kandydata.

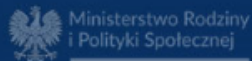
Ważność zaświadczenia - **2 lata**.

W przypadku odmowy wydania zaświadczenia kwalifikacyjnego – pouczenie o możliwości odwołania.

Wprowadzenie elementów derejonizacji

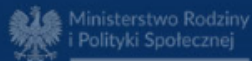
Zniesienie obligatoryjności porozumień
międzypowiatowych w sytuacji, gdy umowę o
zawodowstwo z rodziną zastępczą zamierza zawrzeć lub
zawarł starosta powiatu innego niż starosta właściwy ze
względu na miejsce zamieszkania rodziny.

Wprowadzenie elementów derejonizacji

Podpisywanie umów z kandydatami na rodziny zastępcze zawodowe lub umów na prowadzenie rodzinnych domów dziecka przez starostę powiatu innego niż starosta powiatu, którego organizator rodzinnej pieczy zastępczej wydał zaświadczenie kwalifikacyjne, będzie możliwe w sytuacji, gdy starosta powiatu, którego organizator rodzinnej pieczy zastępczej wydał zaświadczenie kwalifikacyjne, nie zawarł z kandydatem, **w terminie miesiąca** od dnia złożenia wniosku, umowy o utworzeniu odpowiednio rodziny zastępczej zawodowej lub rodzinnego domu dziecka.

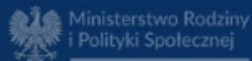

Przyspieszenie tempa deinstytucjonalizacji

- ✓ Zasadniczy zakaz tworzenia instytucjonalnych form pieczy zastępczej
- ✓ Uwolnienie miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej
- ✓ Działania zmierzające do rozwoju form rodzinnych

Zmiany są kolejnym krokiem milowym w **procesie deinstytucjonalizacji**, czyli przechodzenia od form instytucjonalnych pieczy zastępczej do form rodzinnych. Idea ta jest konsekwentnie realizowana od momentu wejścia w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Przyspieszenie tempa deinstytucjonalizacji

Wyjątki od tworzenia nowych instytucjonalnych form pieczy zastępczej (nie dotyczy placówek typu rodzinnego):

- ✓ utworzenie nowej placówki opiekuńczo-wychowawczej lub przekształcenie istniejącej placówki opiekuńczo - wychowawczej **nie spowoduje zwiększenia liczby miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej na terenie danego powiatu albo**
- ✓ **jest to umotywowane szczególnymi potrzebami lokalnymi – opinia Rzecznika Praw Dziecka o zasadności utworzenia placówki**

Przyspieszenie tempa deinstytucjonalizacji

Wprowadzenie przy użyciu systemu teleinformatycznego rejestru obejmującego wykaz:

- ✓ dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej
- ✓ osób posiadających pozytywną lub negatywną wstępną kwalifikację do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka
- ✓ kandydatów zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka
- ✓ rodzin zastępczych z podziałem na rodziny zastępcze spokrewnione, niezawodowe i zawodowe
- ✓ rodzinnych domów dziecka
- ✓ placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych oraz interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych
- ✓ osób usamodzielnianych

Zadanie rejestru sprowadza się przede wszystkim do **znalezienia dla dziecka najbardziej adekwatnego do jego potrzeb miejsca w pieczy zastępczej przez sąd**, który każdorazowo podejmuje decyzję o jego umieszczeniu w pieczy zastępczej. Rejestr zostanie uruchomiony przez MRiPS po opublikowaniu Obwieszczenia (art. 34 ustawy nowelizującej).

Przyspieszenie tempa deinstytucjonalizacji

Uwolnienie miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej:

- ✓ wprowadzenie zasady, że powiat, na terenie którego funkcjonują mogące przyjąć dziecko rodziny zastępcze, czy też rodzinne domy dziecka, nie może odmówić umieszczenia tam przez sąd dziecka
- ✓ odmowa nastąpi w sytuacji, gdy liczba dzieci spoza tego powiatu umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej przekroczy **25%** ogólnej liczby miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej zapewnianych przez ten powiat

Polepszenie sytuacji pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

Zrezygnowano z kryterium dochodowego obowiązującego przy przyznawaniu pomocy na usamodzielnienie oraz pomocy na zagospodarowanie osobom usamodzielnianym

(obecnie ww. formy pomocy przyznawane są co do zasady osobom usamodzielnianym, których dochód miesięczny nie przekracza kwoty **1 200 zł** (zniesienie ww. kryterium dochodowego umożliwi uzyskanie pomocy szerszej grupie osób usamodzielnianych).

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Polepszenie sytuacji pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

Wprowadzenie możliwości **jednokrotnego** powrotu do dotychczasowej formy pieczy zastępczej pełnoletnich osób, które opuściły już te formy pieczy i rozpoczęły proces usamodzielniania.

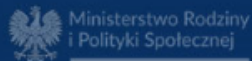

NOWOŚĆ!

Możliwość pozostania przez pełnoletniego wychowanka w regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej.

Polepszenie sytuacji pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

- ✓ Rozszerzono katalog osób, które mogą pozostać w dotychczasowej formie pieczy zastępczej po osiągnięciu pełnoletności

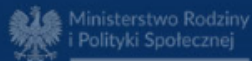
- ✓ W przypadku osób legitymujących się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności zniesiono dotychczas obowiązujący wymóg uczenia się

Zmiany procedur adopcyjnych

- ✓ Wprowadzenie **4-miesięcznego** terminu do dokonania wstępnej oceny kandydata i umożliwienie mu udziału w szkoleniu (od momentu złożenia wymaganych prawem dokumentów)

- ✓ Wskazanie minimalnego zakresu treści opinii kwalifikacyjnej (wzór może zostać ogłoszony przez ministra właściwego ds. rodziny)

- ✓ Konieczność dostosowania **godzin pracy** ośrodka adopcyjnego do realnych potrzeb osób korzystających z jego usług (praca w godzinach popołudniowych, co najmniej raz w tygodniu, lub w co najmniej jedną sobotę w miesiącu)

- ✓ Zarząd województwa ma prawo do udziału, w roli obserwatora, w posiedzeniach ośrodka adopcyjnego dotyczących kwalifikowania dziecka do przysposobienia, dokonywania wstępnej oceny kandydata do przysposobienia dziecka oraz wydawania opinii kwalifikacyjnej kandydata do przysposobienia dziecka w celu monitorowania zapewnienia odpowiedniej jakości prowadzonych procedur przysposobienia (analogiczne uprawnienie przyznano także **wojewodzie**)

Zmiany procedur adopcyjnych

- ✓ **Możliwość odwołania kandydata od oceny wstępnej i od oceny kwalifikacyjnej – obowiązek wydania wstępnej oceny w formie pisemnej (opinia kwalifikacyjna na piśmie w odniesieniu do opinii negatywnej)**

- ✓ **Zmiany w zakresie danych osobowych przetwarzanych przez ośrodki adopcyjne w odniesieniu do kandydata do przysposobienia oraz dzieci**

- ✓ **Ważność opinii kwalifikacyjnej- 36 miesięcy, chyba że zostanie wydana opinia negatywna**

- ✓ **Prawo złożenia odwołania do sądu w przypadku wydania opinii negatywnej (przepisy – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi)**

Zwiększenie adopcji dzieci starszych

Urlop na warunkach urlopu macierzyńskiego i urlop rodzicielski będą mogły być wykorzystywane do ukończenia przez dziecko **14 roku życia.**

Nowelizacja zmierza do ułatwienia procesu adaptacji dziecka, w szczególności dziecka starszego, w nowej rodzinie przez wprowadzenie zmian w Kodeksie pracy w zakresie urlopu ojcowskiego oraz urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego dla pracowników, którzy przyjęli dziecko na wychowanie jako rodzice adopcyjni. Rozwiązanie to będzie sprzyjało budowaniu więzi rodziców adopcyjnych z dzieckiem, jak również będzie pozwalało na szybsze nawiązanie relacji rodzinnych.

Inne wybrane zmiany w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

- ✓ Osoby zatrudnione lub działające (również osoby tworzące rodzinne formy pieczy zastępczej) w sferze pieczy zastępczej i adopcji, których będzie dotyczył wymóg niefigurowania w Rejestrze Sprawców na Tle Seksualnym z dostępem ograniczonym
- ✓ Podmioty, które będą zobowiązane do potwierdzenia informacji o figurowaniu albo niefigurowaniu w bazie danych w Rejestrze Sprawców Przystępstw na Tle Seksualnym (art.7b ust.2)

WAŻNE!

Sprawdzeniu podlegać będą osoby **nowozatrudniane**, jak i **zatrudnione na dzień wejścia w życie ustawy** w jednostkach systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej oraz każdorazowo po powzięciu informacji o prowadzonym postępowaniu. Okres przejściowy – 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej.

Inne wybrane zmiany w przepisach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Zmiany w kwalifikacjach osób pracujących w placówce wsparcia
dziennego na stanowisku kierownika, wychowawcy i opiekuna dziecięcego

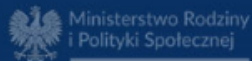
– możliwość zatrudnienia w tym charakterze również osób posiadających
wykształcenie wyższe na dowolnym kierunku oraz przygotowanie
pedagogiczne uprawniające do wykonywania zawodu nauczyciela

(analogicznie wprowadzono możliwość zatrudnienia osób posiadających
wykształcenie wyższe na dowolnym kierunku oraz przygotowanie
pedagogiczne uprawniające do wykonywania zawodu nauczyciela również
na stanowisku wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej).

Inne wybrane zmiany w przepisach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

- ✓ Monitoring wizyjny w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych oraz w interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych w celu zapewnienia bezpieczeństwa wychowanków, osób zatrudnionych i mienia w tych jednostkach

- ✓ Wyraźny zakaz stosowania monitoringu jako środka nadzoru nad jakością wykonywania pracy przez osoby zatrudnione w podmiotach instytucjonalnej pieczy zastępczej, tj. przede wszystkim jakością działalności dydaktycznej i wychowawczej

- ✓ Maksymalny okres przechowania nagrań uzyskanych w wyniku monitoringu wynosi nie więcej niż 3 miesiące

WAŻNE!

Dyrektorzy instytucjonalnych form pieczy zastępczej zostali zobowiązani do poinformowania wychowanków i osób zatrudnionych o wprowadzeniu monitoringu w sposób przyjęty w danej placówce albo ośrodku, **nie później niż 14 dni** przed uruchomieniem monitoringu.

Inne wybrane zmiany w przepisach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Rozszerzenie katalogu osób, które mogą pełnić rolę opiekuna usamodzielnienia o pracownika organizacji pozarządowej w rozumieniu ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub inną osobę wyznaczoną przez tę organizację do pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia.

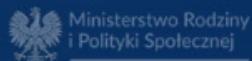

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Inne wybrane zmiany w przepisach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

System teleinformatyczny służący do prowadzenia procedur dotyczących spraw z zakresu przysposobienia dziecka usprawni funkcjonowanie ośrodków adopcyjnych, w tym poszukiwanie kandydatów do przysposobienia, jak również potencjalną możliwość łączenia rodzeństw. System zakłada utworzenie w nim zarówno bazy danych dzieci zgłoszonych do ośrodków adopcyjnych, jak i bazy kandydatów do przysposobienia.

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Inne wybrane zmiany w przepisach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

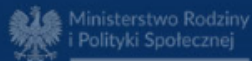
Wymogiem kwalifikacyjnym dla osób zajmujących się procedurami adopcyjnymi lub przygotowaniem osób zgłaszających gotowość do przysposobienia dziecka jest co najmniej roczne doświadczenie w pracy z dzieckiem lub rodziną aktualnie wymogiem tym jest posiadanie **co najmniej rocznego stażu** pracy z dziećmi w instytucjach, których zakres działania obejmuje opiekę nad dzieckiem lub pracę z rodziną.

Inne wybrane zmiany w przepisach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Nałożenie na ośrodek adopcyjny odpowiedzialny za kwalifikację dziecka do przysposobienia krajowego obowiązku analizy bieżącej sytuacji dziecka. Terminy dokonywania aktualizacji są zbieżne z terminami obowiązującymi przy ocenie sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej, tj. nie rzadziej niż co **3 miesiące** w przypadku dzieci w wieku poniżej 3-ego roku życia, a w przypadku dzieci w wieku powyżej 3-ego roku życia – nie rzadziej niż co **6 miesięcy**.

Inne wybrane zmiany w przepisach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Możliwość zakwalifikowania dziecka do przysposobienia
związanego ze zmianą dotychczasowego miejsca
zamieszkania dziecka na terytorium Rzeczypospolitej
Polskiej na miejsce zamieszkania w innym państwie
wówczas, gdy tylko w ten sposób można zapewnić mu
odpowiednie zastępcze środowisko rodzinne.

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Inne wybrane zmiany w przepisach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Nowelizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie
pieczy zastępczej podwyższono granice kary pieniężnej za
brak realizacji zaleceń pokontrolnych. Ustalono jej
wysokość od **1 000** do **15 000 zł**.

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Wejście w życie ustawy

- ✓ W odniesieniu do przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustawa wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, **czyli 1 lutego 2023 roku,**

za wyjątkiem:

- 1) **art. 1 pkt 71** oraz **art. 10**, które wchodzi w życie z dniem **1 czerwca 2023 r.**

- ✓ Są to kwestie związane ze środkami Funduszu Pracy na zadania związane z realizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (zmiana w art.197)

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Dziękujemy za uwagę